

ijs(koud)

natuurboekje
van

winter 2011

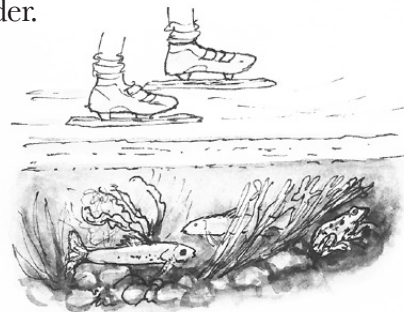
Hoi! Wat voor winter krijgen we? Een kwakkelwinter met regen, natte sneeuw en af en toe een beetje vorst? Misschien wordt het een strenge winter. Berenweer, met veel sneeuw en ijs. Joepie! Dan kunnen we schaatsen, sleeën, sneeuwballen gooien en sneeuwpoppen maken... Maar ook blauwbekken, ingepeperd worden, op onze snufferd vallen of... door het ijs zakken! Brrrrr.

Wat voor winter het ook wordt, hier heb je een ijskoud boekje. Met ijskoude proefjes.

Hoe langer het vriest, hoe dikker het ijs. Ijs drijft op water. Denk maar aan drijvende ijsschotsen in poolgebieden. Je ziet het ook als je ijsblokjes in een glas water (of in je cola) doet. Ze drijven boven in het glas. Zo ligt ook het ijs in sloten en vijvers als een laagje boven op het water. Dieren zoals vissen en kikkers kunnen onder het ijs overwinteren. Behalve in een ondiepe vijver. Is de vijver een paar weken potdicht met ijs, dan overleven ze vaak niet.

Ijs groeit aan van onderop. Water onder het ijs bevriest. Met zo'n vijf graden vorst komt er elke nacht een centimeter ijs bij. Maar niet bij sneeuw en harde wind. Het ijs groeit dan minder.

Soms worden straten een ijsbaan. Overal valpartijen, botsingen en chaos in het verkeer. Dat komt door ijzel. Is de grond ijskoud en valt er regen op, dan bevriest de regen. De wegen worden spekglad.

Proefje: Neem twee bakjes. Doe in elk bakje twee ijsklontjes. Strooi over de ijsblokjes in het ene bakje een eetlepel zout. Zet de bakjes op de verwarming. In welk bakje is het ijs het eerst gesmolten?

Zout doet ijs eerder smelten. Dat moet ook zo zijn bij jouw proefje. Daarom wordt er zout gestrooid als er sneeuw en ijs op straat ligt.

Je wordt wakker en alles is prachtig wit. Het lijkt sneeuw. Maar het is een laagje ijs en het heet 'rijp'.

Let eens een paar dagen goed op het weer. Bijvoorbeeld elke middag tussen 12 en 2. Noteer alles met je eigen weertekeningetjes.

<i>dag en datum</i>	<i>temperatuur</i>	<i>zon-wolken- regen-sneeuw- ijzel-mist enz.</i>	<i>wind</i>

En? Wat vind je van deze dagen? En waarom vind je dat?

Een wak is een open plek in het ijs. Het water is daar niet bevroren. Je ziet er vaak veel eenden en andere vogels. Waardoor kan het komen dat het water op zo'n plek niet bevroren is, denk je?

Nóg een ijsproefje. Pak een schoteltje. Vul het tot de rand met water. Zet het in de vriezer. Wat zie je na een paar uur?

Water zet uit als het bevriest. Dat zou ook zo moeten zijn bij jouw proefje. In ijsskoude ruimtes kan dus de waterleiding springen en krijg je lekkage. Een buitenkraan wordt daarom afgesloten.

Post We weten zeker dat er in Limburg veel dichters wonen. Slechts twee waagden zich aan een haiku over inktzwammen. Precies hoe het moet: de eerste regel 5 lettergrepen, de tweede regel 7 en de laatste regel weer 5. Heel mooi! Bedankt!

*Wat een verrassing
Opeens zag ik inktzwammen
Wel tien bij elkaar!*

Ferry, 9 jaar

*Inktzwam in het park
Nog jong dus zo wit als sneeuw
Maar straks oud en zwart*

Lenie uit Sittard, 72 jaar

Doe je mee? Wie heeft de langste ijspegel? Stuur een foto van je ijspegel vóór 23 januari 2012

naar Het Limburgs Landschap. Hoe lang is-ie volgens jou? Wordt het geen pegelwinter of kun je geen pegel vinden? Maak dan een wintergedicht of een wintertekening (met pegels!).

Ijs(koud)-weetje Het dikste ijs ligt op de Zuidpool. Het is zo'n 2200 meter dik, op sommige plekken nog dikker. Het is er ook het koudst: zo'n 40-60 graden onder nul. Berenkoud dus (maar op de Zuidpool leven geen ijsberen).

*Stichting het Limburgs Landschap
postbus 4301, 5944 ZG Arcen
telefoon [077] 473 75 75
fax [077] 473 75 76
e-mail info@limburgs-landschap.nl*

*Samenstelling en tekst Ditte Merle
Tekeningen Wil Kroon*

*Deze kinderbijlage is mogelijk
gemaakt door de Nationale
Postcode Loterij.*

*Extra natuurboekjes zijn voor
scholen en natuurgroepen
gratis te bestellen bij Het
Limburgs Landschap.*